

Sosiaalihuollon tukipalvelujen myöntämisen perusteet

1.1.2026 alkaen

Sisällys

1. SOSIAALIHUOLLON TUKIPALVELUT	1
1.1. Yleistä tukipalveluista	1
1.2. Tukipalveluja ohjaavat lait ja asetukset	1
1.3. Palvelupäätökset ja asiakasmaksut	2
2. KOTIATERIAPALVELU.....	2
2.1. Lyhyt kuvaus kotiateriapalvelusta	2
2.2. Kotiateriapalvelun myöntämisen perusteet.....	2
3. IKÄÄNTYNEIDEN KUNTOUTTAVA PÄIVÄTOIMINTA.....	3
3.1. Lyhyt kuvaus ikääntyneiden kuntouttavasta päivätoiminnasta.....	3
3.2. Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet	3
4. TURVAPALVELU.....	4
4.1. Lyhyt kuvaus turvapalvelusta.....	4
4.2. Turvapalvelun myöntämisen perusteet	5
5. VAATEHUOLTOPALVELU	6
5.1. Lyhyt kuvaus vaatehuoltopalvelusta.....	6
5.2. Vaatehuoltopalvelun myöntämisen perusteet.....	6
6. KAUPPAPALVELU.....	6
6.1. Lyhyt kuvaus kauppapalvelusta.....	6
6.2. Kauppapalvelun myöntämisen perusteet.....	6
7. PESEYTYMISPALVELU	7
7.1. Lyhyt kuvaus peseytymispalvelusta	7
7.2. Peseytymispalvelun myöntämisen perusteet.....	7

1. SOSIAALIHUOLLON TUKIPALVELUT

1.1. Yleistä tukipalveluista

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan tukipalvelut ovat palveluja, joiden avulla autetaan henkilöä selviytymään arjesta omassa kodissaan. Tukipalvelut ovat usein ensimmäisiä palveluita, joita voi tarvita itsenäisen asumisen tueksi. Tukipalveluiden avulla voidaan edistää henkilön omatoimista suoriutumista, parantaa elämänlaatua ja vähentää muiden palveluiden tarvetta.

Sosiaalihuollon tukipalveluita myönnetään asiakkaille, joiden toimintakyky on heikentynyt ja jotka tarvitsevat tukea arjen toiminnoissa esimerkiksi ikääntymisen, vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi. Palvelutarve arvioidaan yksilöllisesti ja palveluja myönnetään asiakkaan palvelutarpeen ja kokonaisvaltaisen toimintakyvyn selvityksen perusteella. Tukipalveluja voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevina tai määräaikaisena palveluna. Myönnettyjä palveluja voidaan lisätä/vähentää tai palvelut voidaan päättää kokonaan asiakkaan toimintakyvyn ja/tai palvelutarpeen muuttuessa.

Kymenlaakson hyvinvointialueella sosiaalihuollon tukipalveluina järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan seuraavia palveluja:

- kotiateriapalvelu
- ikääntyneiden kuntouttava päivätoiminta
- turvapalvelu
- vaatehuoltopalvelu
- kauppapalvelu
- peseytymispalvelu

1.2. Tukipalveluja ohjaavat lait ja asetukset

Tukipalvelujen myöntäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) 14§ ja 19 §. Muita tukipalvelujen myöntämiseen liittyviä ja niitä ohjaavia lakeja ja asetuksia ovat:

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 8812/2000)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystukipalveluista (ns. vanhuspalvelulaki 980/2012)
- Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (1201/2020)
- Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 30.12.1992/1648, 3§, 1.7.2021 voimaan astuneet muutokset 2020/1202)
- Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027 (STM julkaisu 2024:4)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta 1367/2011 sekä elintarvikelaki 23/2006
- Elintarvikelaki 178/2002

- Vireyttä seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus (2020), Suomalaiset ravitsemussuositukset (2024)
- Ravitsemushoitosuositus (2023).

1.3. Palvelupäätökset ja asiakasmaksut

Sosiaalihuollon tukipalvelut myöntää Kymenlaakson hyvinvointialueen sosiaalipalvelujen viranhaltija yksilöllisen palvelutarvearvioinnin perusteella. Myöntämisperusteiden täytyessä asiakkaalle tehdään tukipalvelusta palvelupäätös. Asiakas saa kielteisen päätöksen, mikäli palvelua ei myönnetä. Palvelun päättymisestä tehdään merkintä asiakastietojärjestelmään tai tarvittaessa kielteinen päätös.

Tukipalvelujen asiakasmaksut määräytyvät hyvinvointialueen aluevaltuuston vahvistamien kulloinkin voimassa olevien asiakasmaksujen mukaisesti. Asiakkaan palvelusta vastaava viranhaltija laatii tarvittavat asiakaskohtaiset palvelu- ja maksupäätökset.

Palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus ovat maksuttomia.

2. KOTIATERIAPALVELU

2.1. Lyhyt kuvaus kotiateriapalvelusta

Kotiateriapalvelu on kotona asuvien, pääsääntöisesti ikääntyvien ja pitkäaikaissairaiden, kotiin toimitettava ateria. Kotiateriapalvelu on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät pysty itse tai omaisten avulla hankkimaan ja valmistamaan ruokaa. Palvelutarpeen arvioissa huomioidaan ensisijaisesti asiakkaan itsenäinen toimintakyky, mahdollisuudet saada tukea läheisverkostoltaan tai käyttää muulla tavoin järjestettäviä palveluita esimerkiksi läheisiä ruokailupaikkoja tai yksityisen palveluntuottajan palveluja.

Kotiateriapalvelu vahvistaa asiakkaan kokonaisvaltaisen ravitsemuksen toteutumista, mikä osaltaan tukee asiakkaan kotona asumista sekä toimintakyvyn ylläpitämistä. Kotiaterialla tarkoitetaan yhtä päivän ateriaa, joka kattaa ateriakokonaisuutena noin kolmanneksen asiakkaan päivän energian ja ravintoaineiden tarpeesta. Ateriapalvelun ruoka on ravitsemussuositusten mukaista ja ottaa huomioon erityisruokavaliot. Kotiateriapalvelussa asiakkaalle toimitetaan kylmät ateriat kolme kertaa viikossa kotiin, ateriapalvelu on mahdollista saada seitsemälle päivälle viikossa.

2.2. Kotiateriapalvelun myöntämisen perusteet

Kotiateriapalvelun aloittamisen perusteena voivat olla esim. ravitsemustilan heikkeneminen, toimintakyvyn alentumisesta johtuvat aterian valmistamisen ongelmat tai asiakas ei kykene järjestämään muulla tavoin. Kotiateriapalveluja myönnetään vähintään 14 vuorokautta kestäväään tarpeeseen ja vähintään kolmena päivänä viikossa. Asiakkaan kotiateriapalvelun tarvetta seurataan säännöllisesti.

Kotiateriapalvelu voidaan myöntää asiakkaalle silloin, kun

- Asiakas ei pysty huolehtimaan itse tai läheisten turvin ateroistaan (hankkiminen, ruoan valmistus, kulkeminen).
- Asiakas ei pysty hyödyntämään ruokapaikkojen tai yksityisen palveluntuottajan palveluja.
- Asiakkaan kotiutumista suoraan sairaalasta voidaan tukea kotiateriapalvelulla (palvelu myönnetään määräajalle).
- Asiakkaan toimintakyky on laskenut tilapäisesti (palvelu myönnetään määräajalle).
- Asiakas on sairauden toipilasvaiheessa, jossa tarvitsee kuntoutumisen tueksi hyvän ravitsemuksen (palvelu myönnetään määräajalle).
- Asiakkaalla on todettu huono ravitsemustila, joka vaatii korjaamista.

3. IKÄÄNTYNEIDEN KUNTOUTTAVA PÄIVÄTOIMINTA

3.1. Lyhyt kuvaus ikääntyneiden kuntouttavasta päivätoiminnasta

Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan tarkoitus on tukea iäkkäiden kotona asumista edistämällä, ylläpitämällä ja palauttamalla asiakkaiden kokonaisvaltaista toimintakykyä ja hyvinvointia. Ikääntyneiden kuntouttava päivätoiminta on suunnitelmallista kuntouttavaa toimintaa, joka on osa asiakkaan palvelukokonaisuutta. Ikääntyneiden kuntouttavalla päivätoiminnalla pyritään vaikuttamaan arjen toimintakyvyn ylläpitoon palvelutarpeenarvioinnissa nousseiden tarpeiden mukaisesti. Tämä voi liittyä arjessa pärjäämiseen, itsenäiseen suoriutumiseen tai uusien taitojen opetteluun. Ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa voidaan hyödyntää myös omaishoidon lakisääteisten vapaapäivien järjestelyissä. Ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen omana toimintana että ostopalveluna.

Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaat ovat pääsääntöisesti 65 vuotta täyttäneitä henkilöitä, joiden kotona asumista voidaan tukea ryhmämuotoisella toiminnalla ja jotka tarvitsevat järjestämistä osallistuakseen kodin ulkopuolisiin toimintoihin. Omaishoidontuen asiakkaiden osalta palvelun piiriin pääseminen arvioidaan osana omaishoitoa tukevaa palvelukokonaisuutta.

Ikääntyneiden kuntouttava päivätoimintapalvelu myönnetään pääsääntöisesti kokopäiväisenä, päivän kesto on noin kuusi tuntia. Kokopäiväinen kuntouttava päivätoiminta sisältää aamupalan, lounaan ja päiväkahvin sekä kuljetuksen. Ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa myönnetään pääsääntöisesti kerran viikossa. Mahdolliset lisäpäivät määritellään asiakaslähtöisesti yksilöllisen tarpeen mukaan.

3.2. Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet

Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoimintapalvelun myöntäminen perustuu aina asiakkaan palvelutarpeen arviointiin ja kokonaisvaltaiseen toimintakyvyn selvittämiseen, joka tehdään asiakasohjaajan tai omaishoidon palveluohjaajan toimesta. Palvelutarpeen arvioinnin tukena hyödynnetään interRAI-HomeCare-toimintakykyarvioinnin (jatkossa iRAI-HC) MAPLe 5 sekä ADL-L, IADLCH, CPS ja DRS osiota.

Ohjeelliset RAI-arvot

- MAPLe5 2 tai enemmän ja jokin seuraavista
 - ADL-L 1 tai enemmän
 - IADLCH 2 tai enemmän
 - CPS 1 tai enemmän ja alle 4
 - DRS 1 tai enemmän.

Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaat ovat pääsääntöisesti 65 vuotta täyttäneitä ja heidän elämäntilanteessaan tai elämänhallinnassa ilmenee selkeä haaste. Asiakkaan toimintakykyä ja avuntarvetta arvioidaan vähintään puolivuositain RAI-arvioinnin yhteydessä sekä tarpeen mukaan asiakkaan toimintakyvyn tai tilanteen muuttuessa.

Ikääntyneiden kuntouttava päivätoimintapalvelu voidaan myöntää asiakkaalle silloin kun, jos/tai:

- Ryhmämuotoinen toiminta tukee asiakkaan kotona asumista ja asiakas tarvitsee järjestämistä apua osallistuakseen kodin ulkopuoliseen toimintaan.
- Asiakas tarvitsee apua ja tukea fyysisen toimintakyvyn ylläpitämiseen ja parantamiseen.
- Asiakkaan sosiaaliset kontaktit ovat hyvin rajoittuneita, sosiaalinen verkosto kapea ja hän tarvitsee tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseen.
- Asiakkaan arjessa selviytyminen on haasteellista esim. elämäntilanne muutoksen tai sairastumisen johdosta ja hän tarvitsee tukea siihen.
- Tukee asiakkaan päivä- ja viikkorytmin ylläpitämistä.

Ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa voidaan myöntää omaishoidon tuen asiakkaalle esimerkiksi omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisen hoidon toteuttamiseen. Päivätoiminta tukee omaishoitajan jaksamista tarjoamalla mahdollisuuden tauottaa omaishoitotyötä.

Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoimintapalvelu voidaan päättää silloin, kun asiakkaalla on:

- enemmän kuin yhden auttajajan avun tarve
- toimintakyvyn rajoitteita ryhmämuotoisessa toiminnassa
- runsaasti poissaoloja tai poissaolot ovat toistuvia

4. TURVAPALVELU

4.1. Lyhyt kuvaus turvapalvelusta

Turvapalvelu tarkoittaa asiakkaalle hankittua palvelua, jolla turvataan ja tuetaan asiakkaan kotona asumista. Turvapalveluasiakkaat ovat omissa kodeissaan asuvia asiakkaita, jotka toimintakykynsä alentuneisuuden vuoksi tarvitsevat turvallisuuden lisäämiseksi mahdollisuuden hälyttää tarvittaessa apua kotiin. Kotona asuvat asiakkaat hyötyvät erilaisten teknisten laitteiden tuomasta turvasta. Palvelu on saatavilla ympärivuorokautisesti. Turvahälytys menee hälytyksen vastaanottokeskukseen, joka välittää pyynnön turvapalvelukäynnistä Kymenlaakson hyvinvointialueen turva-auttajatiimille. Turvapalvelu on tarkoitettu akuutteihin tilanteisiin avun saannin mahdollistamiseksi esim. kaatumisissa. Turvapalvelu ei korvaa kotihoidon käyntejä (siirto- ja kuivitusapu).

Turvapalvelujärjestelmään kuuluvat turvapuhelinlaite ja hälytysranneke. Turvapalvelun saa tarvittaessa myös paikantavalla turvakellolla. Turvapalvelun lisälaitteena on lisäksi ovihälytin.

Omaishoidon asiakkaan turvalaitteen vaihtoehtona asiakkaan kotona asumista voidaan tukea turva-
auttajan käynnillä erikseen sovitulla yhteydenottotavalla.

4.2. Turvapalvelun myöntämisen perusteet

Turvapalvelun myöntämisen perusteena on, että turvapalvelu tukee ja vahvistaa asiakkaan turvallisuutta sekä tukee kotona asumista. Turvapalvelu on tarkoitettu pääsääntöisesti yksin asuville henkilöille, joilla on esimerkiksi lisääntynyt kaatumisriski, erilaiset sairaudet (muistisairaus, epilepsia, sydän-
sairaus) tai psyykkiset syyt. Turvapalvelu on silloin mahdollista, kun henkilö pystyy käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti.

Omaishoidon tuen asiakkaan hoivan ja hoidon toteutumista kotona voidaan tukea myöntämällä turvalaitteen vaihtoehtona turva-
auttajan nostoapu omaishoitajalle hoidettavan kaatumistilanteissa. Palvelun myöntäminen perustuu omaishoidon tuen palveluohjaajan harkintaan ja kohdentuu asiakkaille, joilla runsaan fyysisen toimintakyvyn alentumisen takia suuri riski kaatumisille. Turva-
auttajakäynnit ovat tällöin omaishoidettavalle maksuttomia.

Asiakkaan palveluntarve ja palvelun saamisen edellytykset tarkistetaan asiakkaan tilanteen oleellisesti muuttuessa tai vähintään kerran vuodessa asiakkaan omatyöntekijän toimesta.

Turvapalvelua voidaan myöntää silloin, kun asiakkaalla on ja / tai:

- Kohonnut kaatumisriski (kaatunut usein kotona, fyysinen toimintakyky on merkittävästi heikentynyt)
- Psykkinen- tai sosiaalinen turvattomuuden tunne (ei juuri liiku itsenäisesti kodin ulkopuolella, kertoo itse pelokkuudesta tai ahdistuneisuudesta)
- Muistisairauden vuoksi eksymisvaara, muuten he voivat olla fyysisesti hyväkuntoisia ja kykenevät liikkumaan itsenäisesti kodin ulkopuolella
- Sairaalasta kotiutuvat, joiden toimintakyky laskenut tilapäisesti (esim. lonkkaleikkauksesta toipuminen). Turvapalvelu mahdollistaa nopeamman kotiutuksen suoraan sairaalasta kotiin. Turvapalvelu myönnetään tällöin määräaikaisena enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Turvapalvelu päättyy, kun asiakkaan palvelutarve muuttuu esim. ympärivuorokautisen asumispalvelun piiriin siirryttäessä tai kun kyseisellä turvapalvelulla ei voida vastata asiakkaan palvelutarpeeseen.

Palvelu voidaan päättää, jos/kun asiakkaan:

- Toimintakyvyssä tapahtuu muutos, eikä turvapalvelulla pystytä enää vastaamaan asiakkaan tarpeisiin.
- Muistisairaus on edennyt pitkälle, jolloin asiakas ei osaa enää tehdä hälytystä (ei koske turvakelloa).
- Ei ole tehnyt yhtään hälytystä vuoden aikana tai on tehnyt niitä runsaasti ilman syytä.
- Turvapalvelun laitteita rikotaan tahallisesti.

5. VAATEHUOLTOPALVELU

5.1. Lyhyt kuvaus vaatehuoltopalvelusta

Vaatehuolto voidaan järjestää säännöllisen kotihoidon asiakkaalle tukipalveluna, mikäli asiakkaan toimintakyky on heikentynyt, eikä hän kykene huolehtimaan vaatteidensa pesusta ja huollosta itsenäisesti. Asiakas ohjataan ensisijaisesti järjestämään vaatehuolto omaisten, läheisten tai yksityisen palvelutuottajan toimesta. Viimesijaisesti vaatehuoltopalvelu voidaan järjestää hyvinvointialueen toimesta. Vaatehuollolla tarkoitetaan asiakkaiden käyttövaatteiden, vuodetekstiilien ja pyyhkeiden pyykinpesua, kuivausta ja viikkaamista. Vaatehuolto ei sisällä silittämistä tai mankelointia. Palvelu ei sisällä sisustus-tekstiilien, juhlavaatteiden, mattojen, huopien tai erityistä huoltoa vaativien tekstiilien pesemistä.

5.2. Vaatehuoltopalvelun myöntämisen perusteet

Vaatehuolto on tarkoitettu säännöllisen kotihoidon palvelun piirissä oleville asiakkaille. Vaatehuolto voidaan myöntää tukipalveluna, mikäli asiakkaan vaatehuollon järjestämistä ei voida toteuttaa kotihoidon käyntien aikana asiakkaan kotona tai asiakkaan taloyhtiön pyykkitilassa, asiakas ei pysty itse tai autettuna huolehtimaan pyykinpesusta kodin ulkopuolella, hankkimaan palvelua yksityiseltä palveluntuottajalta tai läheiset eivät voi avustaa asiakasta vaatehuollossa.

6. KAUPPAPALVELU

6.1. Lyhyt kuvaus kauppapalvelusta

Kauppapalvelu tarkoittaa kotihoidon säännöllisille asiakkaille tarjottavaa palvelua, jossa asiakas saa apua päivittäisten ostosten kuten ruokatarvikkeiden ja hygieniatuotteiden hankinnassa. Ensisijaisesti asiakas ohjataan ja avustetaan järjestämään kauppapalvelu läheisten tai yksityisen palvelutuottajan toimesta. Kotihoidon henkilökunta voi tarvittaessa avustaa kauppatilauksen tekemisessä yksityisiltä palveluntuottajilta esimerkiksi tekemällä sähköisen kauppatilauksen asiakkaan kanssa yhdessä. Viimesijaisesti kauppapalvelut voidaan järjestää hyvinvointialueen toimesta. Raha-asiat hoitaa asiakas itse tai hänen edustajansa. Kotihoito ei vastaanota asiakkaan maksukorttia tai käteistä rahaa. Palvelun tavoitteena on turvata asiakkaan ravitsemus ja hyvinvointi.

6.2. Kauppapalvelun myöntämisen perusteet

Kauppapalvelu on tarkoitettu säännöllisen kotihoidon palveluiden piirissä oleville asiakkaille, jotka eivät kykene hoitamaan tai hankkimaan päivittäisiä ostoksia itsenäisesti, läheisten avustamana tai yksityisen palveluntuottajan toimesta esimerkiksi kotihoidon avustaessa kauppatilauksen tekemisessä.

7. PESEYTYMISPALVELU

7.1. Lyhyt kuvaus peseytymispalvelusta

Peseytymispalvelu tarkoittaa kodin ulkopuolella tapahtuvaa peseytymistä sisältäen kuljetuksen. Peseytymispalvelu mahdollistaa asiakkaan viikoittaisen peseytymiseen ja tukee asiakkaan kotona asumista. Peseytymispalvelu on mahdollista saada kerran viikossa. Asiakkaalla on myös mahdollisuus järjestää itse kuljetus esimerkiksi omaisten/läheisten toimesta. Mikäli peseytymispalvelun tiloissa on sauna, on asiakkaalla mahdollisuus käydä saunassa, mikäli hän terveytensä, vointinsa ja toimintakykynsä puolesta pystyy saunomaan.

7.2. Peseytymispalvelun myöntämisen perusteet

Peseytymispalvelun asiakkaat ovat omissa kodeissaan asuvia asiakkaita, joilla ei ole kotonaan peseytymismahdollisuuksia ja he tarvitsevat apua peseytymisessä, eikä avustaminen kodin pesutiloissa onnistu.